

**POLICIJOS DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

Adresatams pagal pridedamą sąrašą

Nr.

Lietuvos savivaldybių asociacija

DĖL NEPILNAMEČIŲ SAUGUMO ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE

Policijos įstaigose daugėja švietimo įstaigų darbuotojų prašymų padėti užtikrinti nepilnamečių saugumą švietimo įstaigose ir kartu su policijos pareigūnais atlikti mokyklų aplinkos testavimus, patikrinti moksleivių turimus daiktus, siekiant nustatyti ir paimti draudžiamus turėti daiktus ar medžiagas.

Pastebėtina, kad skirtingai negu Lietuvos švietimo įstaigose, kai kurių šalių teisės aktuose yra įtvirtinta mokyklos darbuotojų teisė atlikti moksleivių daiktų patikrinimą, draudžiamų turėti daiktų paiešką (esant pagrįstų įtarimų). Lietuvoje, vadovaujantis teisiniu reguliavimu, kiekviena mokyklos bendruomenė gali nusistatyti savo įstaigos elgesio taisykles ir normas, dėl to elgesio taisyklės dažnai skiriasi (į tą pačią problemą reaguojama skirtingai). Pažymėtina, jog suprantama, kad visose mokyklose negali būti (pri)taikomi visiškai vienodi apsaugos principai, būdai ir kriterijai (tai pastebima ir užsienio valstybių praktikoje), tačiau manytina, kad tam tikri saugumo užtikrinimui svarbiausi aspektai, įskaitant teisinį reguliavimą, turėtų būti suvienodinti ir įtvirtinti švietimo sistemos lygmeniu.

Atsižvelgdami į išdėstytas aplinkybes, siūlome svarstyti galimybę savivaldybių lygmeniu patvirtinti visoms jose veikiančioms švietimo įstaigoms galiojančias rekomendacijas, kurios sudarytų sąlygas užtikrinti visų švietimo įstaigų atitiktį minimaliems saugumo reikalavimams ir, atsižvelgiant į mokyklos individualią situaciją, tobulinti bei plėtoti egzistuojančius, saugumą didinančius sprendimus.

Manome, kad rekomendacijose tikslinga aptarti šiuos teisinio reguliavimo aspektus:

1. Rekomendacijų dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems moksleiviams, patvirtintų Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-1268 „Dėl pritarimo Rekomendacijoms dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams“ (toliau – Rekomendacijos), nuostatos gali būti taikomos tik netinkamai besielgiantiems moksleiviams ir jiems sutikus (kovojava su pasekmėmis, bet nevykdomos prevencinės priemonės (patikrinimai)). Be to, švietimo įstaiga, norėdama taikyti Rekomendacijas, turi jų nuostatas įtraukti į mokyklos vidaus dokumentus bei supažindinti moksleivius ir jų tėvus. Esamas teisinis reglamentavimas nenumato galimybės atlikti prevencinius patikrinimus ir pan., manytina, kad tokia galimybė turėtų būti įtvirtinta švietimo sistemos lygmeniu arba savivaldybių lygmeniu. Manome, kad būtų tikslinga patvirtinti tipinės sutarties, kurią sudarytų mokykla ir vaiko atstovas pagal įstatymą, formą. Sutartyje būtų įtvirtintas ugdymo įstaigos ir vaiko atstovo pagal įstatymą bendradarbiavimas, siekiant sulaikyti vaikus nuo administracinių nusižengimų ar nusikalstamų veikų padarymo. Jose reikėtų numatyti išankstinį vaiko atstovo pagal įstatymą sutikimą patikrinti moksleivio turimus daiktus (pvz., mokyklinę kuprinę ir kt.), kilus įtarimui, kad nepilnametis turi draudžiamų turėti daiktų, o ugdymo įstaigos būtų įpareigosotos informuoti vaiko atstovą pagal įstatymą apie patikrinimo rezultatus ir (ar) kitas institucijas, kurios, įvertinusios

situaciją, nepilnamečiui ir vaiko atstovui pagal įstatymą pasiūlytą socialinę pagalbą (pvz., elgesio keitimo programas ir kt.). Tokiu būdu ugdymo įstaigos gautų vaikų atstovų pagal įstatymą įgaliojimus tikrinti moksleivių daiktus. Taip pat manome, kad tik kraštutiniais atvejais nepilnamečiui, padariusiam nusizengimą, būtų skiriama ANK nustatyta administracinė nuobauda.

2. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 11 punktą nustato, kad mokykla privalo užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, deja, nėra detalesnio reglamentavimo dėl esminių saugumo reikalavimų įgyvendinimo (atitikimo): apibrėžtos ir aiškios teritorijos, įrengiant techninius elementus – tvorą, draudimą pašaliniais asmenims patekti į teritoriją ir pačią įstaigą, nėra numatyta asmenų – lankytojų kontrolės ir registravimo procedūrų. Lietuvos higienos normos HN 75:2016 Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrųjų sveikatos saugos reikalavimų 22 punkte numatyta, kad įstaigos sklypas (teritorija) turi būti aptverta ne žemesne kaip 1,5 m aukščio tvora, tačiau šis reikalavimas taikomas tik ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms, taip pat trūksta patekimo į teritoriją draudimo reglamentavimo ir lankytojų kontrolės procedūrų formalizavimo.

3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 59 straipsnio 8 dalies 4 punktą nustato, kad švietimo įstaigos vadovas „bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), vietos bendruomene ir partneriais, siekdamas švietimo įstaigos tikslų, kartu su švietimo įstaigos savivaldos institucijomis sprendžia svarbiausius įstaigos veiklos klausimus; bendradarbiauja su institucijomis, įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis, siekdamas efektyvaus įstaigos valdymo, švietimo kokybės ir mokinių saugumo“, tačiau tokia įstatymo formulė gali būti interpretuojama ir taikoma labai įvairiai, siūlytina detalizuoti bendradarbiavimo siekiant didinti saugumą tikslus, pagrindinius partnerius, laukiamą partnerių indėlį ir pan. Pavyzdžiui, policija, gavusi švietimo įstaigos prašymą, galėtų pateikti informaciją apie teritorijos, kurioje veikia švietimo įstaiga, kriminogeninę situaciją, galimus sprendimus saugumui didinti, taip pat galėtų teikti informaciją apie moksleivių, kurie mokosi šioje švietimo įstaigoje dažniausiai padaromus teisės pažeidimus, apie identifikuotus didžiausią riziką lemiančius veiksnius ir identifikuotas nepilnamečių susibūrimo vietas, nepilnamečių grupių daromus teisės pažeidimus, nepilnamečių daromų pažeidimų pobūdį, būdus, laiką ir tendencijas bei kitą aktualią informaciją. Šios informacijos pagrindu švietimo įstaigos galėtų parinkti labiausiai tinkantį sprendimą dėl nepilnamečių saugumo. Policijos pareigūnai, kaip vieni iš švietimo įstaigos partnerių, galėtų ne tik teikti minėtą informaciją, bet ir dalyvauti įvairaus formato susitikimuose ir posėdžiuose, kuriuose sprendžiami švietimo įstaigos saugumo klausimai, ir aktyviai teikti pasiūlymus saugumo situacijai gerinti.

Atsižvelgdami į siekiamus tikslus, teikiame apibendrintą užsienio šalių praktikoje pasitaikančių rekomendacijų švietimo įstaigoms apžvalgą. Manome, kad dauguma minėtoje apžvalgoje nurodytų siūlymų galėtų būti įtvirtinta rekomendacijose ir įdiegta visose Lietuvos švietimo įstaigose.

Priėmus sprendimą rengti siūlomas rekomendacijas, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos yra pasirengęs aktyviai bendradarbiauti ir pagal kompetenciją teikti visą reikalingą pagalbą bei dalytis ekspertinėmis žiniomis.

PRIDEDAMA. Užsienio šalių praktikoje pasitaikančių rekomendacijų švietimo įstaigoms apžvalga, 4 lapai.

Policijos generalinis komisaras

Renatas Požėla